

4284.

Följande föremål insamlades af
fil. kand. Björn Cederhvarf på Åland
sommaren 1903 och inlöstes af Statens
Historiska Museum:

Saltvik.

På hemmansegaren Karl Johan Söderlund tillhöriga Norrgård hemman (N° 3) i Syllöda by af Saltvik socken påträffas N om gården på samma höjdsträckning, hvarpå samtliga gårdsbyggnader ligga och hvilken här mot N ganska tvärt sluttar ned mot en fordom från hafvet inskjutande vikbotten, åtskilliga "knösar" ("ättehögar") delvis tätt invid och N om ladugårdsbyggnaderna, delvis under någon af dessa (t.ex. ena hörnet af svinstian). Just i denna knös hittade sagde husbonde d. 11 maj 1901 nedan uppräknade föremål, då han, i och förreparation af ladugårdsgrinden emellan svinstian och fähuset, bortskalade öfre delen (toppen) af knösen. Föremålen, hvilka alla härstammade från yngre järnåldern (vikingatiden), voro:

1. afbrutet svärd i tvänne delar med blodrand, kort å rak parerstång samt trekantig knopp; bägge delarnas sammanlagda längd längs blodranden: 88,5 mm. Bägge delarna lågo ^{på/} hvarandra, då fyndet gjordes (enl. bondens uppgift).- L. 10486

4284.
Saltvik.

2. Spjutspets med 39 mm bredt blad; holkens diameter : 30 mm. - Spjutspetsens längd 320 mm.

3. Spjutspets af mindre dimensioner: längd 305 mm, bredd öfver bladet 25 mm. Holkens diam. c. 20 mm, dess inre åter bestod af en kompakt massa rostbemängd jord med rester af förkolnadt trä i midten (c. 6-8 mm diam.). - Se följ. nr 4.

4. Rostbemängd jordmassa jämte de förkolnade träresterna i den föreg. spjutspetsens (N° 3) holk.

5. Sax med ena betet afbrutet, längd 200 mm. En annan sax upphittades äfven jämte de öfriga föremålen och hade af upphittaren lämnats samtidigt med dessa åt dåv. länsmannen, nu häradsskrifvaren R.O. Silander. Då mag. C-F emottog föremålen af denne, saknades saxen. Bref afgått till hr. S. därom den 2/XI 1903.

6. Djurtand (häst?).

Ansågs af br. S. för altför betydelselös, hvarföre han ej emottog den af upphittaren.

Jorden, hvari föremålen tillvaratogs, torde varit "endast litet sotig". Förutom "något litet kol" påträffades ingenting annat, ej ens br. benskärffvor eller lerkruksbitar (enl. bondens iakttagelser).

4284.
Saltvik.

(6) På samma hemmans (Norrgård) i Syllöda by af Saltvik s:n) mark hittade hemmansegaren Söderlunds son Bertel vid gårdens ria på den af hästarna upptrampade stigen under hästvandringen ett (tresidigt):

7. Klöfverbladformigt bronsspänne med ytterst Valok.6251. stiliserade djurornament. Ett blad afbrutet, med ögla för gehäng på undersidan. De två öfriga bladen ha på hvar sin baksida nålfästet och nålhylsan.

Hästvandringen är belägen emellan tvänne "knösar" på S. sidan om rian på en hög, ganska brant backe ett stycke S-SO från gården, med ett litet träsk nedanför backen åt S. - Spännet hade tydligen framkommit ur den västliga "knösen", från hvars O sida ungefär 1 fot jord hade borttagits för att gifva rum åt den omtalade stigen.

8. Afbrutet tveeggadt svärd i tvänne delar. Utan svärdsknopp. Parerstång rak, kort. Blodrand (?). De afbrutna delarnas sammanlagda längd 815 mm.

Hvar fyndet gjordes? Lämnades af ofvan omt. häradsskrif. Silander såsom hittadt jämte N° 4284:1-6, men detta bestreds af bonden Söderlund. - Bref afg. till hr. S. därom d. 2/XI 1903.

Sund?

Sannolikt funnen i Finby by af Sund, såsom jag af en bonde erför 1904.

B.c.f.

4284.

Kastelholms kungsgård på kvarn-

backen:

Sund.

9. Mässingsring, pärlformigt 15-delad. Funnen på kvarnbacken å Kastelholms kungsgårds mark i Sund sku.- Öfverlämnad af häradsskrifvar R. O. Silander, som tillvaratagit den, föranledd därtill genom ett bref från statsarkeologen prof. A-n. Upphittaren död och ej erhållit belöning.- Yttre diam. 24 mm.-

Saltvik.

På Bertby bys Tommosas hemman (N° 8) finnes c. 0,5 km. O om gården i åkerna, tillhöriga den ena hemmanshalfvan, ett ungf. 5 x 6 famnar stort oodladt område, som belamrats med sten ur den kringliggande odlingen. Då sagda ställe sedan skulle upptagas till odling och den stembundna jorden jämte de ur åkern uppkastade stenarna bortskaffades till någon del, funne arbetarena i "knösen" (det torde näml. funnits en sådan under de påkastade" stenarna) följande:

10. En spjutspets med 53 mm. bredt blad och af 336 mm. längd. Längs hålken löpa tvänne ⁺fördjupningar å hvardera blad- ^{+ refflor} sidan ut några på bladet cm. På hålakens två öfriga sidor förekommer äfven tvänne reffor å hvarje.
11. En spjutspets (?), ytterst fragmentarisk. Längd 275 mm. I ena ändan rester af ett mera smalt blad. I hålkändan hade det vid upphittandet funnits "lik-som en rund rostknopp, som föll bort". -Midt på, där spjutspetsen endast är c. 11 mm. tjock, förefaller den (skaftet) att vara 6-kantig.-

4284.
Saltvik.

Tack vare ställets eller rättare markens stora stenbundenhet lämnades vidare odlingsförsök på platsen därhän, hvadan altså en närmare undersökning ännu kunde företagas.-

Meddelats af husb. J. W. Eriksson på Borgboda, åt hvilken arbetarena lämnad fynden.-

I Saltvik s:ns Rangsby by på Tingsgårdens (N° 2) mark hittade husb. Robert Mattson för c. 22 år sedan i "Höghagens" (hage med graffält) SO hörn, i en mera än till hälften raserad grafhög och i högens NW hörn, en sammannitad (ej ihopsjikad) trälåda af c. 1 $\frac{1}{2}$ fots längd, 1 kvarters höjd och bredd. Inne i lådan: kol, br. ben samt aska.

12. På botten jänte ett föremål af järn (spännenål?), tillplattad som en mäjsel i ena och med en tennklump (ögla) i andra ändan. Vid denna senare ända hade föremålet varit något böjdt, men blifvit uträtadt af upphittaren. Ofvanpå lådan låg en större flat stenhäll. Längd 82 mm.
- Måhända kan tillplattad äfven bladet? Hade använt föremålet vid reparation af sitt ur.

Jorden från denna "knös" blef vid raseringsarbetet bortsläpad till trädgården O om karaktärsbyggnaden. Och ur den hittade husb. Mattsons lille son ett genom-

13. brutet bronsbeslag med stiliserade djurornament. Br.: 37,5 mm. största längd 52 mm.-

4284.
Saltvik.

Af torparen Matthias Mattsson på Gegplatsen i Rangsby by af Saltvik socken inköptes följande föremål:

14. Ett hästskoformigt bronsspänne med knoppar i ändorna af spännesringen. Knopparnas öfre yta 4-kantig, men dessa ner mot spännesringen 8-kantigt facetterade. Spännesringen närmast knopparna ornerad med små triangelsirater, längre borta med i rad ställda punkter. Dess genomskärning oval eller ställvis 6-kantig. Spännesnålen afbruten på midten; dess omböjda ända endast kvar samt ornerad med tvänne, parallelt med nålsidorna löpande streck. Spännets största yttre diameter 104 mm. Vid spännesringen desutom fast en fragmentarisk bronsten.- Spännet köpt på en auktion i Bertby by (Saltvik) på hemmanet N° 8 underlydande Eklunds torp. (En Mag. Dahl från Kuopio hade köpt silfvermynt, enl. Mattssons berättelse, fr. Bo S:son Grips tid.)

Geta.

15. Ett sabelfäste jämte en liten del af den afbrutna klingan. Från en auktion på Längötorp i Väster Geta by af Geta kapell.
16. En sabelklinga, längd c. 79 cm., hittad af bröderna Matthias och Robert Mattsson i Rangsby på Tingsgården (N° 2) mark i en ättehög på den s.k. "Höghagen", då dessa jämte sin fader strax efter Krimkriget i slutet af 1850- eller början af 1860-talet skulle taga grus från högen. Den ligger strax till höger, då

4284.

Saltvik.

man genom grinden inträden på "Höghagen". Blef vid tillfället raserad endast i det SW hörnet och var sådan ännu 1903 om sommaren. - Jämte sabeln hittades samtidigt en "c. 1 kvarter lång figur, liknande en afgudabild, af ett hvitt-gult, nästan hvitt, täljbart material, som påminde om kiselsten". Figuren, som torde " varit slät på ryggsidan, men med ingraveringar på bröstet, saknade vänstra handen. Den högra däremot låg på bröstet."

Upphittarena hade lämnat den åt Dr. Bomansson och föremodligen hade föremålet sedan hamnat i Universitetets etnografiska samlingen.

Sund.

17. Pressad mässingsplåt med diverse krigs-
emblemerna: i midten en refflad rundel med tre kronor, därofvän en kungl.krona, på sidorna rundt omkring fanor etc. Under 2 korslagda kanoner, d:o en värja och ett gevär, en trumma med en orden ofvanpå samt nederst kanonkulor. - Plåten, som köpts på en auktion i Sunds Kulla efter en torpare, hade tillhört torparens far, som varit båtsman i 1788 års krig.
18. Ett medeltida franskt kopparmynt, funnet af torparen Mattsson i hans åker å Gegplatsen i Rangsby by. Myntets bägge sidor fullt beströdda med franska liljor i rundlarna innanför den omfattande inskriptionen. Å ena sidan rundeln dessutom delad af hvarandra korsande diametrar (med liljor i ändorna) i fyra delar. Inskriptionen lyder:

4284.
Saltvik.

19. Fyrkantig jännten i falsk tvinning, längd 24 cm. Hittad i Åsgårda träsket nedanför Gegplatsen i Rangsby by af Saltvik socken.
20. Bronsked med bredt blad och kort, smalt skaft. Hittad på Autböle bys egor i samfäld skog strax W om Gegplatsen, i något af stenrösen därstädes.
21. Ett kistlås med hjärtformig plåt omkring nyckelhålet,
22. Hälften af en fårsax med ett S-formigt märke på bladet samt ett
23. cylinderformigt järnlås (af Berg i beskr. öfver Ranghildsholm i Göteb. å. Bohusl. Fornm. Tidskr. 1883 kallad "bultlås"), längd 104 mm. Alla tre (21-23) hittade på Norrgårds hemmans mark i Rangsby på det vid Saltviksfjärden liggande Sjöviksbärg och där invid en trækista, hvars spillror nu lågo strödda kring bärget. (Upphittaren Mattsson påstod låset № 21 höra till själfva kistan, hvilken såsom tjufgods jämte innehåll blifvit lämnad på bärget).-
24. Cylinderformigt järnlås (bultlås) längd 75 mm. samt
25. öfre delen af en brons-(mässings-(?)knopp.
Bägge föremålen lågo i någon af de tvänne "järnbleck (?) krukor", hvilka upptogos ur ett skeppskrof, som låg på c. 3 alnars vatten nedanför Sjövikstorp och ofvanomtalade Sjöviksbärg i Saltviksfjärden.- Bärget stupar just på detta

4284.
Saltvik.

ställe brant ned mot vattnet.- Krukorna
upptogos af torparen Matthias Mattsson
och hans son, hvilka vid klart väder
upptäkt dem på skeppets botten, och
ställdes därefter på stranden. Här hade
de någon tid därefter söndervittrade
fallit ihop.-